

מעתה יש לומר כי סגולת פורים היא להכניע את עמלק קליפת הגאווה, הנה כי כן מטעם זה פורים לעולם אינו נופל רק בימים ג' א' ו' ה' שהם אותיות גאווה, להורות שפורים מבטל קליפת גאווה. ויש לדמו עוד שמפלת המן מורע עמלק קליפת הגאווה, היתה על ידי אסתר המלכה בגדל מדת ענותנותה, בפסוק (אסתר ז-ח): "ויהמן ניזפל על ה'מטה - ראשי תיבות ענווה" - אשר אסתר עלתה, כלומר בזכות מדת הענוה של אסתר, נפל המן מרום גדולתו עד לשאל תחתית.

[ב]

קבלת התורה שנקנית בענוה על ידי ביטול עמלק קליפת הגאווה ויש לבאר לפי זה הטעם שקיבלו ישראל את התורה מאהבה אחרי נס פורים, כמבואר בגמרא (שבת פח.): "הדר קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב קימו וקבלו היהודים, קימו מה שקיבלו כבר", על פי מאמרים (תענית ז): "למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב הוי כל צמא לכו למים, לומר לך, מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אינן מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה". על כן דוקא בפורים שהכניעו מדרכי ואסתר בגדל ענותנותה את המן מורע עמלק קליפת הגאווה, זכו ישראל גם כן למדת ענוה, ועל ידי זה נמשכה התורה עליהם בבחינת מים שירידים למקום נמוך.

כדרך זו יש לבאר גם מה שתקנו (אסתר ט-כב): "לעשות אותם

להילחם בעמלק, כי מי לנו עניו כמשה כמו שמעיד עליו הכתוב (במדבר יב-ג): והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". ויש לומר כי מטעם זה היה נס פורים ביטול קליפת המן מורע עמלק, על ידי מדרכי ואסתר שהיתה בהם מדת ענוה.

ענין זה יש ללמוד מדברי חז"ל במדרש (אסתר רבה ו-ב): "איש יהודי היה בשושן הכיור, איש, מלמד שהיה מדרכי שקול בורו כמשה בדרו, דכתיב ביה (כמוכר יב) "והאיש משה עניו מאד", הרי שיש גזירה שוה שהיה עניו כמשה, לכן כמו שמשה נלחם והכניע קליפת עמלק במדת ענותנותו, כן זכה מדרכי להכניע קליפת עמלק במדת ענותנותו. יומתק לפרש בזה מאמרים (חולין קל"ט): "מדרכי מן התורה מנין, דכתיב מר דרוו ומתגמנין מירא דניא". ויש לומר שנרמזו בפסוק "מר דרוו", לרמז שבגודל ענותנותו נעשה דרוו ונשתחרר מקליפת עמלק בגימטריא מ"ר שהוא אותיות ר"ם.

וכן אסתר מורה על מדת ענוה על פי מאמרים (מגילה ג'): "הדסה שמה ולמה נקראת אסתר, שהיו אומות העולם קורין אותה על שום אסתהר", ופירש רש"י: "ירח, יפה כלבנה". וידוע כי הלבנה רומזת על מדת ענוה שאין לה אור משל עצמה רק ממה שמקבלת מהשמש, כמבואר בגמרא (חולין טו): שאמר הקב"ה לירח: "זייל ליקרו צדיקי בשמיך, יעקב הקטן, שמואל הקטן", הרי שאסתר היא ענוה בבחינת לבנה.

ביטול עמלק קליפת גאווה על ידי פורים שחל בימים ג'א'ו'ה

מאמר כט

עמל"ק בגימטריא ר"ם כי הוא קליפת הגאווה ♦ ביטול קליפת עמלק על ידי משה רבינו שהיה עניו מאד ♦ גמרא: "מדרכי מן התורה מנין מר דרוו", שנעשה דרוו מקליפת עמל"ק בגימטריא מ"ר ♦ ויהמן ניזפל על ה'מטה ראשי תיבות ענווה ♦ נועם אלימלך: "זה השער לה' צדיקים יבואו בו", צדיקים חושבים תמיד שהם נמצאים רק בשער הקדושה ♦ מדרכי ישב תמיד "בשער המלך", והכניע בכך את המן מורע עמלק קליפת הגאווה.

"רצח המן כיום שהוא שמה וטוב לב, וכראות המן את מדרכי בשער המלך ולא קם ולא זע ממנו וימלא המן על מדרכי חימה" (ה-ט).

נראה לפרש מקרא קודש זה, בהקדם לבאר מה שמצינו במגילת אסתר כמה פעמים כי מדרכי היהודי היה יושב "בשער המלך", וצריך להבין הענין כזה. ויש לומר על פי מה שנתתי לבי להתבונן כי פורים דפריזם שחל ביי"ד באדר, לעולם אינו נופל רק בימים א' ג' ה' ו' בשבוע, ובדואי שאין זה במקרה, וצריך להבין הרמז כזה. [ראה לקמן (מאמר מ) ביאור פלא מהיהודי הקדוש, ודברי תורה כפטיש יפוצץ סלע].

[א]

יהמן ניזפל על ה'מטה ראשי תיבות ענווה" כפי לבאר כל זה נקדים מה שיודע מספרים הקדושים כי קליפת עמלק היא גאווה, שכן עמל"ק בגימטריא ר"ם, בבחינת (זכרים ה-י): "ורם לבבך ושכחת". וכן המן מורע ישחזו לו, זאת ועוד, שכאשר שאל אותו אחשוורוש מה לעשות עם האיש אשר המלך חפץ ביקרו (אסתר ו-ו): "ויאמר המן בלבו למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממני", ומה נשכיל כי ביטול קליפת עמלק הוא על ידי מדת ענוה, ולכן יצא דוקא משה רבינו

בדרך זו יחבאר גם המשך הכתובים מה שאמר המן לחכמו ורש אשתו (אסתר ה-י): "וכל זה איננו שוה לי, בכל עת אשר אני רואה את מרדכי היהודי יושב בשער המלך", כי ענין זה שמרדכי יושב "בשער המלך" בגודל ענותנותו איננו שוה לי, כי בכך הוא מכניע את עמלק קליפת הגאווה.

"ותאמר לו זרש אשתו וכל אוהביו יעשו עין גבוה חמשים אמה", ופירש ב"דברי יחזקאל" להרה"ק משינאווא זי"ע (פורים ד"ה חייב אינש) בשם חמו זקינו בעל "ישמח משה", שביקשו כח טומאתם להכניס במרדכי גאווה בבחינת "עין גבוה חמשים אמה", ועל ידי זה יוכלו לחלות עליו את מרדכי ולבטלו, כי על הבעל גאווה אומר הקב"ה (סוטה ה'): "אין אני והוא יכולין לדור בעולם". אולם מניחתם לא עלתה בידם, כי מרדכי הצדיק המשיך לשבת "בשער המלך" בגודל ענותנותו.

[ד]

"יושב מרדכי אל שער המלך" ועתה בא ראה, כי על פי האמור יונעם לפרש הפסוקים (אסתר ו-):

"ויאמר המלך להמן מהו קח את הלבוש ואת הסוס כאשר דברת, ועשה כן למרדכי היהודי היושב בשער המלך אל תפל דבר מכל אשר דברת, ויקח המן את הלבוש ואת הסוס וילבש את מרדכי, וירכיבו ברחוב העיר ויקרא לפניו, ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ בקיו,

מעתה יאיר לנו להבין מה שכתוב במגילה כמה פעמים על מרדכי היהודי שהיה יושב "בשער המלך", כי מרדכי היהודי הגם שהיה מראשי הסנהדרין, החזיק עצמו תמיד בענוה ובשפלות רוח שעדיין לא נכנס לתוך שער הקדושה, אלא הוא יושב "בשער המלך" העליון הקב"ה בבחינת: "פתחו לי שערי צדק". לכן זכה להכניע את המן מזרע עמלק קליפת הגאווה.

והנה ידוע מספרים הקדושים כי כך הוא דרכו של היצר הרע, שכאשר הוא רואה שאינו יכול להפיל את האדם בקליפת הגאווה, כי אז הוא מפילו בענוה דקליפת בבחינת (תהלים י-א): "כי הלל רשע על תאות נפשו". כלומר הרשע נעשה עינו כהלל כדי למלאות תאות נפשו, כחשבו שמגודל שפלותו אין הקב"ה חפץ בעבודת שלו. אולם כך היא דרכם של צדיקים, שמשלבים ענוה וגאווה דקדושה גם יחד, כי מצד אחד יש להם ענוה ושפלות בדרכי ה', אבל מצד שני יש להם גאווה דקדושה בבחינת (דה"ב זי-ו): "ויגבה לבו בדרכי ה'".

לפי זה יש לומר שחזו פירוש הכתוב הפונה קדים בתהלת המאמר: **"ויצא המן כיום ההוא שמה וטוב לב, וקראת המן את מרדכי בשער המלך",** וכוונתו ענותנותו מחזיק עצמו שהוא עדיין יושב רק בשער המלך, אבל מצד שני "ולא קם ולא זע ממנו", שלא ננע כלל בפני המן כי היה בו גאווה דקדושה, "וימלא המן על מרדכי חמה".

ימי משתה ושמוחה", שהוא מצות שתיית יין כפורים, על פי מה שאמרו עוד (תענית ז'): "למה נמשלו דברי תורה לשלשה משקין הללו במים וכיין ויחלב, לומר לך, מזה שלשה משקין הללו אין מתקיימין אלא בפחות שבכלים, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה". ומבואר עוד בגמרא (שם) כי בת המלך שאלה את רבי יהושע בר חנניה, למה התורה מתקיימת דוקא אצל אדם מכוער שכמותו.

והשיב לה בלשון שאלה, מדוע אביך המלך מניח את היין שלו בכלי חרס ולא בכלי כסף וזהב, הלכה והניחה את היין בכלי כסף וזהב והחמיץ, ורצה להראות לה בכך, שאין התורה שנמשלה ליין מתקיים רק בכלי פשוט לדמו על מדת ענוה. לפי זה יש לומר שמשמע זה מרבים בשתיית יין כפורים, לדמו שאין התורה מתקיימת אלא בענוה, דוגמת היין שאינו מתקיים רק בכלים פשוטים ולא בכלי כסף וזהב.

ויש לבאר כזה מאמרם (מגילה יג): "גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהו לשקליו, והיינו נתנן באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים". על פי מה שכתב ב"תורת משה" להאלישך הקדוש (פרשת כי תשא ד"ה זה יתנו) בשם הרה"ק רבי שלמה אלקבץ זי"ע, כי מחצית השקל רומז על מדת ענוה, שכל אחד יחזיק עצמו רק למחצית ולא לדבר שלם, מעתה כיון שהכנעת

קליפת עמלק היא על ידי ענוה, לכן סיבב הקב"ה שתחול גזירת המן על חודש אדר כשמשמיעין על השקלים, כדי לדמו שהכנעת המן קליפת עמלק היא על ידי מדת ענוה הרמוזה במחצית השקל.

והנה ידוע מה שפירש ה"רועם כאילו הוא נמצא רק בשער "ומרדכי יושב בשער במלך" (דרכו הכי ד"ה פתחו לי) מקרא קודש (תהלים קיח-ט): "פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה יי", זה השער לה' צדיקים יבואו בו". כי מדרך הצדיק גם אחרי שזוכה לעלות כרום המעלות, הוא מרגיש בגודל ענותנותו שהוא עדיין עומד רק בשער הקדושה, לכן הוא מתחנן לה': "פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה יי", כי עדיין לא זכיתי להיכנס אפילו בשער הקדושה.

על כך משיבים לו מן השמים: "זה השער לה' צדיקים יבואו בו", זאת היא אכן עבודת הצדיקים שיחשבו תמיד שהם נמצאים רק בשער הקדושה, כי אי אפשר להגיע לשלימות העבודה שאין לה סוף. כדרך זו מפרש ב"רועם אלימלך" (פרשת וירא ד"ה או יאמר אשרי תבחה): "וירא אליו ה' כאלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחום היום". כי אף שזכה אברהם לגילוי שנתגלה אליו ה' כיום שלישי למיתו, החזיק עצמו בגודל ענותנותו כאילו הוא יושב עדיין "פתח האהל" של הקדושה ולא נכנס לפני ולפנים.

(אסתר ד-ה): "לדעת מה זה ועל מה השבטים, אשר ביחד הוא מספו זה". על פי מה שכתב בספר הקדוש

"ברית כהונת עולם" (מאמר הסתר אסתי פרק לג), שאסתר ביקשה לעורר בכך קדושת פרק לג, והענין הוא כי י"ב השבטים כל אחד יש בו צירוף אחד מי"ב צירופי הוי"ו, והנה כל שם הוי"ו במילוי אלפי"ן יו"ד ה"א וא"ו ה"א בגימטריא מ"ה, וי"ב פעמים מ"ה בגימטריא תק"מ, וכאשר נצרף את הקב"ה אחד שעומד עליהם, יעלה מספרם תקמ"א כמנין ישראל שכולל מי"ב שבטים עם הקב"ה שעומד על גביהם. וזהו ששלחה אסתר אל מרדכי: "לדעת מה זה" - ז"ה הוא י"ב, ואם כן מ"ה ז"ה היינו י"ב פעמים מ"ה שהם י"ב השבטים, ויעל מה זה", היינו הקב"ה שעומד על י"ב

השבטים, אשר ביחד הוא מספו ישראל עבדה"ק.

ולפי דרכינו יש לבאר ענין זה בדרך עבודה, כי אסתר ביקשה ממרדכי שישפיע ממדת ענוותנותו בבחינו (שמות טו-ז): "ונחננו מה" על כל אחז מי"ב השבטים, ואז יזכו שישרה הקב"ו שכיתנו עליהם, כמבואר בגמרא (סוטה ה). שאין הקב"ה משרה שכיתנו אלא עי העניו, ועל ידי זה יצטרף אלופו ש' עולם לי"ב שבטים י"ב פעמים מ"ו בגימטריא ישראל. וזהו ששלחו למרדכי: "לדעת מ"ה ז"ה", היינו י"ו פעמים מ"ה, ויעל מ"ה ז"ה, היינו לעורך הא' שעל י"ב פעמים מ"ו שיהיה מספרו ישראל, וכל זה כד להכניע בכך את עמלק קליפת הגאווה

וישב מרדכי אל שער המלך והמן נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש".

"מרדכי היהודי" - יהודי"י [ה]

אותיות יו"ד ה"י שרומז על ענוה ויש לבאר לפי זה, מה שנקרא מרדכי ככל המגילה בתואר "מרדכי היהודי", על פי מה שכתב ב"מאמר אור" (מערכת ג אות גאווה) כי המתגאה פוגם בשם י"ה בגימטריא גאוי"ה. ויש לרמז ענין זה במלחמת עמלק (סוף פרשת בשלח): "כי יד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק". פירוש, על ידי שם י"ה המכניע קליפת גאוי"ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור. והנה יהודי"י הוא אותיות יו"ד ה"י, והיות שעיניך כוחו של מרדכי להכניע קליפת עמלק היה על ידי ענוה, לכן נקרא מרדכי היהודי"י, לרמז שאצלו היה שם יו"ד ה"י בשלימות בלי שום פגם.

מצאתי סימוכין לכן ב"כחם אופיר" על המגילה מהמקובל האלקי מהרי"א מקאמארנא זי"ע בפסוק (אסתר ב-ה): "איש יהודי היה בשושן הבירה", שכתב כן בלשון קדשו: "ונקרא איש יהודי יו"ד ה"י על שכפר בגאווה". וזהו שהתלונן המן לפני אוהביו (אסתר ה-ג): "וכל זה איננו שוה לי בכל עת אשר אני רואה את מרדכי היהודי יושב בשער המלך", הוכיח כאן את מרדכי בשני תוארים שמורים על מדת ענוה, תואר אחד "מרדכי היהודי" שרומז על ענוה, כי יהודי"י הוא אותיות יו"ד ה"י, ותואר שני שהוא יושב "בשער המלך" שרומז גם על מדת ענוה.

עוד אחת אדברה נא, לרמז ענין זה כמו ששלחה אסתר למרדכי

כי מרדכי היהודי זכה להכניע את המן מורע עמלק קליפת הגאווה בגודל ענוותנותו. וזהו פירוש הכתוב: "ויאמר המלך" העליון הקב"ה, "להמן" מורע עמלק, "מהר קח את הלבוש ואת הסוס כאשר דברת, ועשה כן למרדכי היהודי היושב בשער המלך", כי מחמת היותו יושב "בשער המלך" בגודל ענוותנותו, ראוי שאחה המן מורע עמלק קליפת הגאווה תיכנע לפניו.

ויקח המן את הלבוש ואת הסוס וילבש את מרדכי, וירכיבו ברחוב העיר ויקרא לפניו, ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו". כלומר ככה יעשה לאיש שיש בו מדת ענוה כמרדכי, שהמלך העליון הקב"ה חפץ ביקרו ומשרה עליו שכיתנו, שיזכה תמיד להכניע קליפת עמלק כפי שהכניע מרדכי את המן מורע עמלק.

אך שמא נטעה לחשוב, כי על ידי שהרכיב המן את מרדכי ברחוב העיר, נכנס כמרדכי ניצוץ של גאווה על הכבוד הגדול שזכה לו, לכן מעיד הכתוב: "וישב מרדכי אל שער המלך". אחרי כל הכבוד והגדולה שב אל מעלתו הגדולה מדת ענוותנותו, להחזיק עצמו שהוא עדיין יושב רק "בשער המלך", ועל ידי זה הכניע עוד יותר את קליפת המן מורע עמלק, "והמן נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש", כן יאבדו כל אויביך ה'.